C/2025/773

11.2.2025

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Αναθεώρηση της Εδαφικής Ατζέντας 2030 της ΕΕ – Προς μια πιο ολοκληρωμένη προσέγγιση των πολιτών με ισχυρότερους δεσμούς με την πολιτική συνοχής

(γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)

(C/2025/773)

Εισηγητής: **Stefano PALMIERI**

Σύμβουλος	Marco CELI (για τον εισηγητή)
Απόφαση της συνόδου ολομέλειας:	18.1.2024
Νομική βάση	Άρθρο 52 παράγραφος 2 του Εσωτερικού Κανονισμού
Αρμόδιο τμήμα	«Οικονομική και Νομισματική Ένωση, οικονομική και κοινωνική συνοχή»
Έγκριση από το τμήμα	6.11.2024
Έγκριση από την Ολομέλεια	5.12.2024
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	592
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	176/0/2

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Μολονότι οι πόροι που διαθέτει η ΕΕ δεν επαρκούν για την ανάσχεση των συγκεντρωτικών τάσεων της ενιαίας αγοράς, η ΕΟΚΕ τονίζει τη στρατηγική σημασία της Εδαφικής Ατζέντας 2030 (ΕΑ2030) για την προώθηση της εδαφικής συνοχής και την υπέρβαση των οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι διάφορες περιφέρειες.

1.2. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει ότι η ΕΑ2030 πρέπει αφενός να δώσει ώθηση στην πέμπτη ελευθερία της εσωτερικής αγοράς —στην έκθεση Letta περιγράφεται ως «η ελευθερία παραμονής» των ανθρώπων στον τόπο στον οποίο επιλέγουν να ζήσουν— διασφαλίζοντας με τον τρόπο αυτό την οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή μέσω της παροχής δημόσιων υπηρεσιών κοινής ωφελείας, της σύνδεσης με κατάλληλα δίκτυα μεταφοράς, της προώθησης βιώσιμων τόπων κατοικίας και της ποιότητας της ζωής, και αφετέρου —όπως περιγράφεται στην έκθεση Draghi— να προσφέρει σε όλες τις περιοχές τη δυνατότητα να αξιοποιήσουν τις τοπικές ευκαιρίες ανάπτυξης μέσω μέτρων που θα διασφαλίσουν και θα ενισχύσουν την ανταγωνιστικότητά τους (παρέχοντας κίνητρα για να υλοποιηθούν επενδύσεις στους τομείς της καινοτομίας, της συνεχιζόμενης κατάρτισης και εκπαίδευσης, της επιχειρηματικότητας, της κοινωνικής βιωσιμότητας, της ψηφιακής ανάπτυξης κ.λπ.).

1.3. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι η ΕΑ2030 δίνει έμφαση σε μια πιο δίκαιη και πιο πράσινη Ευρώπη, συμβαδίζοντας έτσι με τους μακροπρόθεσμους στόχους της ΕΕ και θέτοντας ισχυρά θεμέλια για την ολοκλήρωση του χωροταξικού σχεδιασμού.

1.4. Η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι, παρά τις δραστηριότητες που αναπτύχθηκαν σε επίπεδο ΕΕ για τη δοκιμή και την εφαρμογή της ΕΑ2030, τα οφέλη που μπορεί να προσφέρει η ΕΑ2030 για την υποστήριξη της συνοχής και της δίκαιης ανάπτυξης δεν έχουν ακόμη αξιοποιηθεί πλήρως σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο.

1.5. Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι είναι σημαντικό να ενισχυθεί η διασύνδεση μεταξύ της ΕΑ2030 και της πολιτικής συνοχής. Ενώ η ΕΑ2030 αποτελεί στρατηγικό μέσο που βοηθά τις περιφέρειες να ιεραρχήσουν τις προτεραιότητες για να δώσουν απαντήσεις στα ζητήματα που τις απασχολούν, η πολιτική συνοχής διασφαλίζει την εφαρμογή της ΕΑ2030 μέσω της χρηματοδότησης στοχευμένων έργων, συμβάλλοντας στη μείωση των ανισοτήτων και στην προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης στις διάφορες περιφέρειες της ΕΕ.

1.6. Η ΕΟΚΕ θεωρεί αναγκαίο να ενισχυθούν οι δραστηριότητες για την ενημέρωση και την ενθάρρυνση της συμμετοχής της κοινωνίας των πολιτών στις διαδικασίες σχεδιασμού και εφαρμογής της ΕΑ2030, επισημαίνοντας τον κίνδυνο να εγκριθούν πρωτοβουλίες και έργα όπου δεν λαμβάνονται πλήρως υπόψη οι ανάγκες των τελικών αποδεκτών των πολιτικών και των στρατηγικών της ΕΕ, δηλαδή των πολιτών και των κοινωνικών και οικονομικών εταίρων.

1.7. Η ΕΟΚΕ εφιστά την προσοχή στις κρίσεις και τις συστημικές αλλαγές που χαρακτηρίζουν την ΕΕ, καθώς και στην αύξηση των διαταραχών και των κινδύνων (κοινωνικών, οικονομικών, περιβαλλοντικών κ.λπ.) που αυτές επιφέρουν, και προτείνει, στο πλαίσιο της ΕΑ2030, να αναγνωριστεί ρητά η ανάγκη της συστηματικής εξέτασης της ανθεκτικότητας.

1.8. Η ΕΟΚΕ επικροτεί τη διαδικασία κατάρτισης και δοκιμαστικής εφαρμογής της ΕΑ2030 που υλοποιήθηκε μέσω των πιλοτικών δράσεων αλλά επισημαίνει ότι υπάρχουν μεγάλα περιθώρια βελτίωσης ως προς την έγκριση των διαδικασιών ολοκληρωμένης εδαφικής ανάπτυξης (κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής) που υποστηρίζουν την εφαρμογή των διαδικασιών εδαφικής συνοχής με βάση τις αρχές της ευθύνης και της επικουρικότητας. Εν προκειμένω, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι οι πιλοτικές δράσεις πρέπει πάντως να αφορούν μία ή περισσότερες περιφέρειες όλων των κρατών μελών, κάτι που δεν συμβαίνει επί του παρόντος.

1.9. Λαμβάνοντας υπόψη τους ενδογενείς και εξωγενείς παράγοντες, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει ότι η συνοχή, η βιωσιμότητα και η ανθεκτικότητα των διαφόρων τοπικών εκφάνσεων της ΕΕ είναι αδύνατο να επιδιωχθούν χωριστά με τα συνήθη μέσα. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ συνιστά να συμπεριληφθεί η ΕΑ στη διαδικασία του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές που υποστηρίζονται από το Ευρωπαϊκό δίκτυο παρατήρησης για τη χωρική ανάπτυξη και συνοχή (ESPON).

1.10. Η ΕΟΚΕ συνιστά να εξασφαλιστεί ο στενότερος δυνατός συντονισμός μεταξύ της ΕΑ2030 και της πολιτικής συνοχής. Ο στόχος αυτός μπορεί να επιτευχθεί μέσω λειτουργικών συμπράξεων μεταξύ αστικών και αγροτικών περιοχών, καθώς και μέσω ολοκληρωμένων έργων που αποσκοπούν στην ενίσχυση της βιωσιμότητας και της ανθεκτικότητας των τοπικών οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών συστημάτων (των αστικών περιοχών, καθώς επίσης και των λειτουργικών τους περιοχών και των αγροτικών τους περιχώρων).

1.11. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει την ανάγκη να ενισχυθεί η παρουσία των εκπροσώπων των κοινωνικών και οικονομικών εταίρων βάσει της αρχής της εταιρικής σχέσης που διέπει την εδαφική (τοπική και περιφερειακή) ανάπτυξη. Επισημαίνεται ότι όσον αφορά την ισόρροπη εκπροσώπηση, καλό παράδειγμα αποτελούν τα προγράμματα τοπικής ανάπτυξης με πρωτοβουλία τοπικών κοινοτήτων (ΤΑΠΤΚ) ([1]), βάσει των οποίων στις συμπράξεις, τα μέλη που προέρχονται από τη δημόσια διοίκηση δεν επιτρέπεται να υπερβαίνουν το 50 %.

1.12. Η ΕΟΚΕ τονίζει την ανάγκη να αναπτυχθούν διαδικασίες και πρωτοβουλίες ώστε να ληφθούν περισσότερο υπόψη από την ΕΑ2030 οι ανάγκες και τα ζητούμενα της ΕΕ, καθώς και να ενισχυθούν οι συνέργειες με τον Χάρτη της Λειψίας και το Αστικό θεματολόγιο της ΕΕ.

1.13. Η ΕΟΚΕ θεωρεί απαραίτητη την εξειδίκευση της δράσης της ΕΑ2030 σύμφωνα με τις ακόλουθες προτεραιότητες: καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής· προσαρμογή στη δημογραφική αλλαγή· εμπέδωση της ολοκληρωμένης προσέγγισης με στόχο την επίτευξη ισορροπημένης εδαφικής ανάπτυξης· ενίσχυση της προσέγγισης που βασίζεται στον πολίτη και στη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών.

1.14. Η ΕΟΚΕ τονίζει την ανάγκη να γίνουν επενδύσεις για την ενίσχυση των κοινωνικών υποδομών, έτσι ώστε να βελτιωθεί η πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας και κοινωνικής φροντίδας, ιδίως στις αγροτικές και απομακρυσμένες περιοχές ([2]). Είναι σημαντικό να εφαρμοστούν πρωτοβουλίες που θα διευκολύνουν την ένταξη των μεταναστών και θα υποστηρίζουν τις κοινότητες που παρουσιάζουν πληθυσμιακή συρρίκνωση μέσω της υλοποίησης προγραμμάτων κοινωνικής ένταξης.

1.15. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι είναι σημαντικό να υποστηριχθεί η ανάπτυξη της οικονομίας της τρίτης ηλικίας ([3]), καθότι θα δημιουργήσει ευκαιρίες απασχόλησης και κατάρτισης για τους νέους και τις γυναίκες και θα ενθαρρύνει τον ψηφιακό μετασχηματισμό και την καινοτομία στους τομείς που ανταποκρίνονται στις ανάγκες ενός γηράσκοντος πληθυσμού.

1.16. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει ότι πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στην ισορροπημένη και βιώσιμη εδαφική ανάπτυξη μέσω της σύσφιξης της συνεργασίας μεταξύ όλων των βαθμών της δημόσιας διοίκησης και του ολοκληρωμένου συντονισμού των περιφερειακών πολιτικών και των πολιτικών για τις μεταφορές, την υγεία και τη φροντίδα, το περιβάλλον, την ενέργεια και τη γεωργία. Είναι εξαιρετικά σημαντικό να ληφθεί μέριμνα για τη δίκαιη κατανομή των πόρων και των ευκαιριών μεταξύ όλων των ευρωπαϊκών περιφερειών, και παράλληλα να βελτιωθούν οι υποδομές μεταφορών και να μειωθεί το ψηφιακό χάσμα για να βελτιωθεί η συνδεσιμότητα.

([1]) LEADER/CLLD explained | The European Network for Rural Development (ENRD).
([2]) Report of the High-Level Task Force on Investing in Social Infrastructure in Europe, 2018, Boosting Investment in Social Infrastructure in Europe. Fransen, L., del Bufalo, G., Reviglio, E. Έγγραφο συζήτησης 074/Ιανουάριος 2018. Ευρωπαϊκή Επιτροπή – Ευρωπαϊκή Ένωση Μακροπρόθεσμων Επενδυτών.
([3]) The EU Commission promotes the Silver Economy | Interreg Europe.

1.17. Η ΕΟΚΕ θεωρεί απαραίτητο να ενισχυθεί η εμπειρογνωμοσύνη των διοικητικών στελεχών και των υπαλλήλων στα της ΕΑ2030 μέσω σχεδίων ανάπτυξης ικανοτήτων. Οι πρωτοβουλίες κατάρτισης και επιμόρφωσης θα τους επιτρέψουν να δίνουν απαντήσεις σε σύνθετα περιφερειακά ζητήματα και να ενσωματώσουν τις προτεραιότητες της Ατζέντας στις τοπικές πολιτικές, προωθώντας μια πιο αποτελεσματική και βιώσιμη διοίκηση.

1.18. Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι πρέπει να υποστηριχθούν πιο συμπεριληπτικές και συμμετοχικές διαδικασίες λήψης αποφάσεων σε τοπικό επίπεδο και, για τον λόγο αυτό, πρέπει να χρησιμοποιούνται περισσότερο οι διαδικασίες δημόσιας διαβούλευσης και οι συμμετοχικές διαδικασίες ώστε να ενθαρρύνεται η ενεργός συμμετοχή των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, των κοινωνικών εταίρων, των ιδρυμάτων και άλλων φιλανθρωπικών οργανώσεων, καθώς και των πολιτών. Είναι σημαντικό να δοθούν στις τοπικές κοινότητες τα μέσα και οι αρμοδιότητες που απαιτούνται ώστε να μπορούν οι ίδιες να επηρεάζουν τις αποφάσεις που αφορούν την περιοχή τους και, παράλληλα, να υποστηριχθεί η συμπληρωματικότητα των ενωσιακών δημόσιων πόρων για να ενισχυθεί η συμβολή των κοινοτήτων.

1.19. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι είναι σημαντικό να υπάρχει διαφάνεια στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων, να παρέχεται πρόσβαση σε σχετικά δεδομένα και πληροφορίες και να κοινοποιείται με σαφήνεια στους πολίτες το σκεπτικό των αποφάσεων. Για τη διαμόρφωση μιας δικαιότερης κοινωνίας, έχει ζωτική σημασία όλες οι κοινωνικές ομάδες, συμπεριλαμβανομένων των μειονοτήτων και των ευάλωτων ομάδων, να εκπροσωπούνται στις τοπικές αποφάσεις μέσω της θέσπισης πολιτικών που αντιμετωπίζουν τις ανισότητες και ενθαρρύνουν την κοινωνική ένταξη.

1.20. Η ΕΟΚΕ προωθεί τη συνεργασία μεταξύ των δημόσιων διοικητικών αρχών και των ενδιαφερόμενων μερών κατά την εκτέλεση τοπικών έργων και δίνει έμφαση στη συμμετοχή των τοπικών αρχών στον στρατηγικό σχεδιασμό και τη διαπεριφερειακή συνεργασία.

1.21. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι έχει ζωτική σημασία να υποστηριχθεί μια πιο δημοκρατική, συμπεριληπτική και υπεύθυνη διοίκηση, στο πλαίσιο της οποίας οι πολίτες και οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών θα είναι ενεργοί συντελεστές της διαμόρφωσης του μέλλοντος της περιοχής τους.

2. **Ιστορικό και γενικές παρατηρήσεις**

2.1. Η ΕΑ2030 ([4]) είναι ένα διακυβερνητικό έγγραφο που προωθεί την εδαφική συνοχή στην ΕΕ με στόχο να ωφελήσει όλες τις ευρωπαϊκές περιοχές και όλους τους Ευρωπαίους πολίτες. Μολονότι οι πόροι συνοχής της ΕΕ ήταν ανεπαρκείς για την ανάσχεση των συγκεντρωτικών τάσεων της ενιαίας αγοράς, με την ΕΑ2030 και το Ταμείο Συνοχής δόθηκαν απαντήσεις στα οικονομικά, κοινωνικά και περιβαλλοντικά ζητήματα. Η ΕΑ2030, παρόλο που δεν διαθέτει άμεσα βοηθήματα εφαρμογής, μέσω αυτής ενθαρρύνεται η συνεκτίμηση της τοπικής διάστασης σε όλες τις κυβερνητικές πολιτικές με σκοπό να καταστεί η Ευρώπη πιο δίκαιη και πιο πράσινη.

2.1.1. Οι πόροι που διέθεσε η ΕΕ για τη συνοχή ήταν κάθε άλλο παρά αρκετοί για την ανάσχεση των συγκεντρωτικών τάσεων της ενιαίας αγοράς. Ωστόσο, η ΕΑ2030 (στον βαθμό στον οποίο θεωρήθηκε προτεραιότητα) και το Ταμείο Συνοχής έχουν συμβάλει καθοριστικά στην υπέρβαση των οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών προσκομμάτων που αντιμετωπίζουν οι διάφορες περιφέρειες.

2.1.2. Μέσω της ΕΑ2030, ενισχύονται τα μέσα που έχουν στόχο να εξασφαλίσουν προοπτικές ανάπτυξης και συνοχής σε όλες τις ευρωπαϊκές περιφέρειες και τους κατοίκους τους (μια πιο δίκαιη Ευρώπη)· παράλληλα, ενισχύεται η εφαρμογή διαδικασιών και στρατηγικών που έχουν στόχο να προστατεύσουν το περιβάλλον και να υποστηρίξουν την ανάπτυξη των περιφερειών και των οικονομικών συστημάτων με μεθόδους που συνάδουν με τις προτεραιότητες της περιβαλλοντικής βιωσιμότητας και της κυκλικής οικονομίας (μια πιο πράσινη Ευρώπη).

2.2. Η διαχείριση της ΕΑ2030 βασίζεται στην πολυεπίπεδη συνεργασία μεταξύ των ενωσιακών, εθνικών, περιφερειακών και τοπικών οργανισμών. Κομβικά στοιχεία είναι μεταξύ άλλων τα εξής: ο συντονισμός των τοπικών πολιτικών από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τα κράτη μέλη, η ενεργός συμμετοχή των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης για να ικανοποιούνται οι ανάγκες των περιφερειών, καθώς και οι μηχανισμοί εποπτείας και αξιολόγησης για να υπάρχει διαφάνεια και συνεχής βελτίωση.

2.2.1. Το 2021 εγκαινιάστηκαν επτά πιλοτικές δράσεις που παρότρυναν τους βασικούς παράγοντες να κινητοποιηθούν, αποδεικνύοντας ότι οι στόχοι της ΕΑ2030 μπορούν να επιτευχθούν στην πράξη σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο. Με αυτές τις δράσεις, οι οποίες χρηματοδοτούνται μέσω εθνικών κονδυλίων των κρατών μελών, δοκιμάζονται καινοτόμες τοποκεντρικές προσεγγίσεις που είναι ειδικά προσαρμοσμένες στις ιδιαίτερες τοπικές συνθήκες.

([4]) https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/brochure/territorial_agenda_2030_summary_en.pdf.

2.3. Η κοινωνία των πολιτών διαδραματίζει καίριο ρόλο στην εφαρμογή της ΕΑ2030, αλλά η συμμετοχή της δεν έχει ακόμη αξιοποιηθεί επαρκώς, όπως αποδεικνύεται από το γεγονός ότι είναι δύσκολο να εξασφαλιστεί η ενεργός εμπλοκή των κοινωνικών και οικονομικών εταίρων, και ιδίως των πλέον ευάλωτων κοινωνικών ομάδων. Είναι ζωτικής σημασίας να ενισχυθεί η συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών ώστε το σύστημα διακυβέρνησης να μην αποκλείει κανέναν, να λαμβάνει υπόψη τις ανάγκες των διαφόρων τοπικών φορέων και να βελτιώσει την ποιότητα ζωής στις διάφορες ευρωπαϊκές περιφέρειες.

2.4. Η ΕΑ2030 υποστηρίζει την ενίσχυση της τοπικής διάστασης όλων των πολιτικών, σε όλους τους βαθμούς διοίκησης, δίνοντας έμφαση στις ακόλουθες προτεραιότητες:

— Εδαφική συνοχή: προώθηση της ισορροπίας και της βιώσιμης ανάπτυξης των διαφόρων περιοχών της ΕΕ και μείωση των μεταξύ τους οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών ανισοτήτων.

— Συνεργασία και πολυεπίπεδη διακυβέρνηση: ενεργός συμμετοχή των τοπικών φορέων σε όλα τα επίπεδα λήψης αποφάσεων, ενθάρρυνση του διαλόγου και της συνεργασίας μεταξύ των διαφόρων οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και προώθηση της συμμετοχικής και χωρίς αποκλεισμούς διοίκησης.

— Οικονομική ανάπτυξη και ανταγωνιστικότητα: υποστήριξη της οικονομικής ανάπτυξης, της καινοτομίας και της ανταγωνιστικότητας των ευρωπαϊκών περιφερειών, και παράλληλα προώθηση της επιχειρηματικότητας, της απασχόλησης, της ψηφιοποίησης και της πρόσβασης σε υποδομές.

— Περιβαλλοντική και κοινωνική βιωσιμότητα: διασφάλιση της περιβαλλοντικής και κοινωνικής βιωσιμότητας των ευρωπαϊκών περιφερειών, υποστήριξη της μετάβασης σε μια κυκλική οικονομία χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών, της προστασίας του περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων, καθώς και της αρμονικής συνύπαρξης των ανθρώπινων δραστηριοτήτων με το περιβάλλον.

2.5. Η ΕΑ2030 είναι ένα χρήσιμο βοήθημα που βοηθά τις ευρωπαϊκές περιφέρειες να δίνουν απαντήσεις στα ζητήματα που, λόγω της πολυπλοκότητας και της σημασίας τους, είναι αδύνατο να απαντηθούν μεμονωμένα με τα συνήθη μέσα, κυρίως δε τα εξής ζητήματα:

— Εδαφική συνοχή: εξασφάλιση ίσων ευκαιριών οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης για όλες τις περιφέρειες της ΕΕ.

— Περιβαλλοντική βιωσιμότητα: προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης που λαμβάνει υπόψη τις περιβαλλοντικές απαιτήσεις και διασφαλίζει τη διατήρηση των φυσικών πόρων, σύμφωνα με τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ).

— Οικονομική ανταγωνιστικότητα: τόνωση της οικονομικής ανάπτυξης και της καινοτομίας σε όλες τις ευρωπαϊκές περιφέρειες για να δημιουργηθούν θέσεις εργασίας και να εμπεδωθεί η οικονομική ευημερία.

— Τοπική διοίκηση: βελτίωση της διοίκησης σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, με τη συμμετοχή όλων των σχετικών φορέων στη χάραξη των τοπικών πολιτικών.

— Συντονισμός των πολιτικών: προώθηση της συνοχής και του συντονισμού μεταξύ των ενωσιακών και των εθνικών πολιτικών για την αποτελεσματική εκμετάλλευση των τοπικών πόρων και ευκαιριών.

— Κοινωνική ένταξη: όλοι οι άνθρωποι, ανεξάρτητα από τον τόπο στο οποίο ζουν, πρέπει να έχουν τις ίδιες ευκαιρίες συμμετοχής στον οικονομικό, κοινωνικό και πολιτικό βίο.

2.6. Η σχέση μεταξύ της ΕΑ2030, του Χάρτη της Λειψίας και του Αστικού θεματολογίου της ΕΕ (βλ. «Αναθεώρηση της ΕΑ2030, του Χάρτη της Λειψίας και του Αστικού θεματολογίου της ΕΕ» ([5])) είναι εμφανής στους κοινούς στόχους, στις κατευθυντήριες αρχές και στις στρατηγικές προσεγγίσεις των εν λόγω εγγράφων. Τα έγγραφα αυτά, μολονότι τα ζητήματα που θίγουν και αναπτύσσουν είναι διαφορετικά, διασταυρώνονται και αλληλοσυμπληρώνονται με σκοπό την προώθηση της βιώσιμης και ολοκληρωμένης εδαφικής και αστικής ανάπτυξης σε ολόκληρη την ΕΕ.

2.6.1. Όσον αφορά τη σύνδεση με την ΕΑ2030, θα πρέπει να επισημανθούν οι προτεραιότητες που τίθενται στη Συμφωνία της Λιουμπλιάνας και στο Πολυετές πρόγραμμα εργασίας της για την περίοδο 2022-2026, και συγκεκριμένα: η βελτίωση της νομοθεσίας, της χρηματοδότησης και της γνώσης (οι τρεις πυλώνες της συμφωνίας, οι οποίοι, σύμφωνα με την πολιτική διακήρυξη, θα πρέπει να συντονιστούν με άλλα ενωσιακά και διεθνή προγράμματα βιώσιμης αστικής ανάπτυξης).

([5]) Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Αναθεώρηση της εδαφικής ατζέντας της ΕΕ, του Χάρτη της Λειψίας και του Αστικού θεματολογίου της ΕΕ» (ΕΕ C 429 της 11.12.2020, σ. 145).

2.7. Η ΕΑ2030 είναι στενά συνδεδεμένη με διάφορες κοινοτικές στρατηγικές και πολιτικές της ΕΕ. Αυτή η σύνδεση αποτυπώνεται στους κοινούς στόχους, στη συμπληρωματικότητα των δράσεων και στις συνέργειες στη χρηματοδότηση.

2.7.1. **Πολιτική συνοχής** ([6]): η ΕΑ2030 αποσκοπεί στη μείωση των τοπικών ανισοτήτων και στην προώθηση της ισόρροπης ανάπτυξης, κεντρικοί στόχοι —μεταξύ άλλων— και της πολιτικής συνοχής της ΕΕ. Τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία (ΕΔΕΤ), ιδίως το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) και το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ), υποστηρίζουν έργα που αποτυπώνουν τις προτεραιότητες του θεματολογίου, όπως η περιβαλλοντική βιωσιμότητα και η κοινωνική ένταξη.

2.7.2. **Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία**: Η ΕΑ2030 συμβάλλει στην Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία, τη στρατηγική που ακολουθεί η ΕΕ για να καταστεί η πρώτη κλιματικά ουδέτερη ήπειρος έως το 2050. Οι τοπικές πρωτοβουλίες που προωθούνται από το θεματολόγιο, όπως η βιώσιμη αστική ανάπτυξη και η ολοκληρωμένη διαχείριση των φυσικών πόρων, συμβαδίζουν με τους στόχους της Πράσινης Συμφωνίας.

2.7.3. **Κοινή γεωργική πολιτική** ([7]): Η ΕΑ2030 προωθεί την ισορροπημένη εδαφική ανάπτυξη που περιλαμβάνει τόσο τις αστικές όσο και τις αγροτικές περιοχές, διασφαλίζοντας την εδαφική συνοχή.

2.7.4. **Στρατηγική για τη βιοποικιλότητα 2030** ([8]): Η ΕΑ2030 συμβάλλει στην προστασία της βιοποικιλότητας μέσω της προώθησης βιώσιμων πρακτικών χρήσης της γης και της διατήρησης των φυσικών οικοτόπων, σύμφωνα με τους στόχους της στρατηγικής της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2030.

2.7.5. **Σχέδιο δράσης για την κυκλική οικονομία** ([9]): Η ΕΑ2030 υποστηρίζει τη μετάβαση σε μια κυκλική οικονομία, προωθώντας τη βιώσιμη διαχείριση των πόρων και την ανακύκλωση, σύμφωνα με το σχέδιο δράσης της ΕΕ για την κυκλική οικονομία.

2.7.6. **Ευρωπαϊκή ψηφιακή στρατηγική** ([10]): Η ΕΑ2030 ενθαρρύνει την ψηφιακή ένταξη και την τεχνολογική καινοτομία σε τοπικό επίπεδο, υποστηρίζοντας τους στόχους της ευρωπαϊκής ψηφιακής στρατηγικής για τη βελτίωση της συνδεσιμότητας και του ψηφιακού γραμματισμού.

2.8. Όσον αφορά την πολιτική συνοχής και τα εκτελεστικά μέσα για την περίοδο 2021-2027, επισημαίνεται η άμεση σύνδεση μεταξύ της ΕΑ2030 και του στρατηγικού στόχου 5 «Μια Ευρώπη πιο κοντά στους πολίτες» ([11]). Επ' αυτού, υπογραμμίζεται ο στρατηγική σημασία για την εφαρμογή της ΕΑ2030 τόσο των μέσων ολοκληρωμένου προγραμματισμού (γνωστών και ως ολοκληρωμένες εδαφικές επενδύσεις ([12])) και της τοπικής ανάπτυξης με πρωτοβουλία των τοπικών κοινοτήτων ([13]), όσο των προγραμμάτων ευρωπαϊκής εδαφικής συνεργασίας (Interreg) ([14]).

2.8.1. Οι ολοκληρωμένες εδαφικές επενδύσεις και η τοπική ανάπτυξη με πρωτοβουλία των τοπικών κοινοτήτων, που θεσπίστηκαν το 2014 με βάση την εμπειρία του LEADER και ενισχύθηκαν για την περίοδο 2021-2027, υπογραμμίζουν τη σημασία των ολοκληρωμένων εδαφικών στρατηγικών για τη συνοχή. Τα μέσα αυτά ενθαρρύνουν την προσέγγιση από τη βάση προς την κορυφή όσον αφορά την εδαφική ανάπτυξη, ενθαρρύνοντας τη συμμετοχή των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, διευκολύνοντας τον διάλογο μεταξύ των διαφόρων ενδιαφερόμενων μερών, καθώς και ενισχύοντας τη συνεργασία μεταξύ του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα και μεταξύ των διαφόρων βαθμών της δημόσιας διοίκησης.

2.8.2. Τα προγράμματα Interreg συμβάλλουν καθοριστικά στην υποστήριξη της ΕΑ2030, ενός στρατηγικού πλαισίου που αποσκοπεί στην προώθηση της ισορροπημένης και βιώσιμης εδαφικής ανάπτυξης στην Ευρώπη, ενθαρρύνοντας την κοινή ανάπτυξη των παραμεθόριων περιοχών (διασυνοριακή διάσταση), υποστηρίζοντας την ολοκλήρωση των δικτύων μεταφοράς, την προστασία του περιβάλλοντος και τη διαχείριση των φυσικών πόρων με μια ευρύτερη προοπτική (διακρατική διάσταση) και προωθώντας την ανταλλαγή γνώσεων και εμπειρογνωμοσύνης για την επίτευξη πιο ομοιογενούς εδαφικής ανάπτυξης (διαπεριφερειακή διάσταση).

([6]) ΕΕ L 231 της 30.6.2021, σ. 159.
([7]) https://www.consilium.europa.eu/el/policies/cap-introduction/.
([8]) COM(2020) 380 final.
([9]) COM(2020) 98 final.
([10]) COM(2020) 67 final.
([11]) ΕΕ L 231 της 30.6.2021, σ. 159.
([12]) InfoRegio – Ολοκληρωμένη εδαφική επένδυση (europa.eu).
([13]) https://ec.europa.eu/regional_policy/en/information/publications/guidelines/2014/guidance-on-community-led-local-development-in-european-structural-and-investment-funds.
([14]) ΕΕ L 231 της 30.6.2021, σ. 94.

2.9. Η εφαρμογή της ΕΑ2030, παρόλο που δεν καλύπτεται από ειδικό χρηματοδοτικό κονδύλιο, υποστηρίζεται από διάφορα χρηματοδοτικά μέσα που βρίσκονται στη διάθεση των κρατών μελών και των περιφερειών και τα οποία χωρίζονται σε δύο βασικές κατηγορίες: προγράμματα που υπόκεινται σε καθεστώς έμμεσης διαχείρισης και προγράμματα που υπόκεινται σε καθεστώς άμεσης διαχείρισης. Τα προγράμματα αυτά υποστηρίζουν την εφαρμογή της ΕΑ2030 σε όλες τις τοπικές εκφάνσεις, με γνώμονα και τους οικονομικούς, περιβαλλοντικούς και κοινωνικούς στόχους. Σημειώνεται ότι οι δυνατότητες να ενεργοποιηθούν διαδικασίες χρήσης των προγραμμάτων με πνεύμα συμπληρωματικότητας και συνέργειας είναι περιορισμένες.

2.9.1. Όσον αφορά τα ενεργά προγράμματα που υπόκεινται σε καθεστώς έμμεσης διαχείρισης για την περίοδο 2021-2027, καταγράφονται τα ακόλουθα μέσα:

— το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) ([15])·

— το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) ([16])·

— το Ταμείο Συνοχής ([17])·

— το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) ([18])·

— το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας (ΕΤΘΑ) ([19])·

2.9.2. Όσον αφορά τα ενεργά προγράμματα που υπόκεινται σε καθεστώς άμεσης διαχείρισης και αφορούν την περίοδο 2021-2027, καταγράφονται τα ακόλουθα προγράμματα:

— το πρόγραμμα-πλαίσιο «Ορίζων Ευρώπη» ([20])·

— το πρόγραμμα LIFE ([21])·

— το πρόγραμμα Erasmus+ ([22])·

— το πρόγραμμα InvestEU ([23]).

3. **Αποτελέσματα της Εδαφικής Ατζέντας 2030**

3.1. Σε τοπικό επίπεδο, η εφαρμογή της ΕΑ2030 έχει αποδώσει αποτελέσματα σε τοπικό επίπεδο είτε μέσω των πιλοτικών έργων που έχουν σκοπό να εξακριβώσουν τη δυνατότητα εφαρμογής των δράσεων και να μετρήσουν την αποτελεσματικότητά τους, είτε σε σχέση με τις διαδικασίες που εφαρμόζονται στις περιοχές επιπέδου NUTS 2 ([24]) και NUTS 3 ([25]) από δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς.

3.2. Όσον αφορά τα πιλοτικά έργα ([26]), τα αποτελέσματα καταδεικνύουν τη σημασία της πολυεπίπεδης συνεργασίας και της τοποκεντρικής προσέγγισης για την επίτευξη των στόχων της ΕΑ2030. Ο συνδυασμός καινοτομίας, συμμετοχής και προσαρμογής στις τοπικές ιδιαιτερότητες έχει αποδειχθεί επιτυχής στρατηγική για την αντιμετώπιση των προκλήσεων της βιώσιμης ανάπτυξης:

3.2.1. **Ενίσχυση της πολυεπίπεδης συνεργασίας:** οι πιλοτικές δράσεις έχουν συμβάλει στη σύσφιγξη της συνεργασίας μεταξύ των τοπικών, περιφερειακών και εθνικών διοικητικών αρχών. Η συνεργασία αυτή είχε ως αποτέλεσμα να αυξηθεί η συνοχή στις πολιτικές και στις στρατηγικές εδαφικής ανάπτυξης.

([15]) ΕΕ L 231 της 30.6.2021, σ. 60.
([16]) ΕΕ L 231 της 30.6.2021, σ. 21.
([17]) ΕΕ L 231 της 30.6.2021, σ. 60.
([18]) ΕΕ L 435 της 6.12.2021, σ. 1.
([19]) ΕΕ L 247 της 13.7.2021, σ. 1.
([20]) ΕΕ L 170 της 12.5.2021, σ. 1.
([21]) ΕΕ L 172 της 17.5.2021, σ. 53.
([22]) ΕΕ L 189 της 28.5.2021, σ. 1.
([23]) ΕΕ L 107 της 26.3.2021, σ. 30.
([24]) NUTS 2: βασικές περιφέρειες για την εφαρμογή των περιφερειακών πολιτικών.
([25]) NUTS 3: μικρές περιφέρειες για ειδικές διαγνώσεις.
([26]) Εδαφική ατζέντα 2030 | Το μέλλον για όλους τους τόπους.

3.2.2. **Καινοτόμες και προσαρμοσμένες λύσεις:** σχεδιάστηκαν και εφαρμόστηκαν καινοτόμες λύσεις προσαρμοσμένες στις εκάστοτε τοπικές ιδιαιτερότητες. Με τις λύσεις αυτές επιλύθηκαν συγκεκριμένα προβλήματα σε διάφορες περιφέρειες και βελτιώθηκε η αποτελεσματικότητα των παρεμβάσεων.

3.2.3. **Συμμετοχή και δραστηριοποίηση των ενδιαφερόμενων μερών:** μέσω των διαλόγων που αναπτύχθηκαν με γνώμονα τη συναίνεση, κατέστη δυνατό να δραστηριοποιηθεί ευρύ φάσμα ενδιαφερομένων, μεταξύ των οποίων επιχειρήσεις, ΜΚΟ και πανεπιστημιακά ιδρύματα. Ως εκ τούτου, οι λύσεις που επιλέγονταν ήταν ευρύτερα αποδεκτές και υποστηρίζονταν από την κοινότητα.

3.2.4. **Βελτίωση της ποιότητας της ζωής:** οι πιλοτικές δράσεις οδήγησαν στην απτή βελτίωση της ποιότητα της ζωής των κοινοτήτων όπου εφαρμόστηκαν. Παραδείγματος χάρη, σημειώθηκε πρόοδος όσον αφορά την περιβαλλοντική βιωσιμότητα, τις υποδομές, τις δημόσιες υπηρεσίες και την τοπική οικονομική ανάπτυξη.

3.2.5. **Πρότυπα που μπορούν να επεκταθούν:** τα πιλοτικά έργα διαμόρφωσαν επιτυχημένα πρότυπα τα οποία μπορούν να επεκταθούν και σε άλλες περιφέρειες. Τα πρότυπα αυτά προσφέρουν πρακτικές κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή στρατηγικών εδαφικής ανάπτυξης σε διαφορετικά περιβάλλοντα.

3.2.6. **Οικονομική ευημερία και βιωσιμότητα:** οι πρωτοβουλίες υποστήριξαν με βιώσιμο τρόπο την τοπική οικονομική ανάπτυξη, μειώνοντας τον περιβαλλοντικό αντίκτυπο και αξιοποιώντας τους τοπικούς πόρους. Το γεγονός αυτό συνέβαλε στη δημιουργία πιο ανθεκτικών και βιώσιμων οικονομιών.

3.2.7. **Αυξημένη θεσμική ικανότητα:** μέσω της συνεργασίας και της ανταλλαγής γνώσεων, οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης μπορούν πλέον καλύτερα να σχεδιάζουν και να εφαρμόζουν αποτελεσματικές πολιτικές.

3.2.8. Μολονότι στο στάδιο εφαρμογής της ΕΑ2030 εντοπίστηκαν 52 παραδείγματα (έργα, πρωτοβουλίες και μέσα) τα οποία θα μπορούσαν να εμπνεύσουν τις αρμόδιες αρχές ώστε να προκρίνουν την τοπική προσέγγιση στον σχεδιασμό και την εφαρμογή των πολιτικών συνοχής, η κατανομή των πιλοτικών δράσεων ανά την ΕΕ είναι στην πραγματικότητα απολύτως άνιση.

3.2.8.1. Οι γερμανικές εθνικές και περιφερειακές αρχές συμμετέχουν σε πέντε πιλοτικές δράσεις. Ο αντίστοιχος αριθμός είναι τρεις για την Πολωνία και δύο για την Αυστρία, την Ελβετία, τη Γαλλία, το Λουξεμβούργο, την Πορτογαλία, τη Σλοβενία και τη Νορβηγία. Οι βελγικές, τσεχικές, ισπανικές, κροατικές, ιρλανδικές, ολλανδικές, ρουμανικές και σουηδικές αρχές συμμετέχουν στη σύλληψη και την υλοποίηση μίας μόνο πιλοτικής δράσης. Υπάρχουν και κράτη μέλη που δεν συμμετέχουν στις πιλοτικές δράσεις της ΕΑ2030. Προκαλεί μάλλον έκπληξη το γεγονός ότι ορισμένα μεσογειακά κράτη μέλη δεν έχουν καμία παρουσία στις πιλοτικές δράσεις της ΕΑ2030 (όπως π.χ. η Ιταλία και η Ελλάδα) ή εμφανίζουν πολύ χαμηλό επίπεδο συμμετοχής (Ισπανία), ενώ το ίδιο ισχύει και για τα ανατολικά κράτη μέλη.

3.3. Όσον αφορά την εφαρμογή των παρεμβάσεων από δημόσιους και/ή ιδιωτικούς φορείς σε σχέση με τις περιοχές NUTS2 και NUTS3, καταγράφονται αποτελέσματα σε οικονομικό, περιβαλλοντικό και κοινωνικό επίπεδο, ιδίως μέσω της υλοποίησης πρωτοβουλιών που υποστηρίζονται από τα ευρωπαϊκά προγράμματα που υπόκεινται σε καθεστώς έμμεσης διαχείρισης:

3.3.1. **Βελτίωση της εδαφικής συνοχής:** μείωση των περιφερειακών και οικονομικών ανισοτήτων με σκοπό τη βελτίωση της εδαφικής συνοχής μέσω της στοχευμένης διάθεσης κονδυλίων των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων (ΕΔΕΤ), τα οποία έχουν χρηματοδοτήσει υποδομές, έργα αστικής και αγροτικής ανάπτυξης, καθώς και κοινωνικές και οικονομικές πρωτοβουλίες.

3.3.2. **Ολοκλήρωση των εδαφικών πολιτικών**: προώθηση της ολοκληρωμένης προσέγγισης για τον χωροταξικό σχεδιασμό, η οποία ενθαρρύνει τη συνεργασία μεταξύ των διαφόρων πολιτικών της ΕΕ, όπως η πολιτική συνοχής, η κοινή γεωργική πολιτική (ΚΓΠ) και η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία. Η προσέγγιση αυτή είχε ως αποτέλεσμα να αυξηθούν οι συνέργειες μεταξύ των στόχων της εδαφικής ανάπτυξης και άλλων ενωσιακών πολιτικών.

3.3.3. **Ανάπτυξη ικανοτήτων των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης**: βελτίωση των τεχνικών και διοικητικών ικανοτήτων των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, η οποία διευκολύνει τον σχεδιασμό και την υλοποίηση περίπλοκων και βιώσιμων έργων.

3.3.4. **Προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης:** ενίσχυση της περιβαλλοντικής βιωσιμότητας, όπως π.χ. η αναβάθμιση των υποβαθμισμένων αστικών περιοχών, η ενεργειακή απόδοση, οι βιώσιμες μετακινήσεις και η ολοκληρωμένη διαχείριση των φυσικών πόρων.

3.3.5. **Ενίσχυση της περιφερειακής συνεργασίας:** αναβάθμιση της διασυνοριακής, διακρατικής και διαπεριφερειακής συνεργασίας μέσω προγραμμάτων όπως το Interreg, τα οποία έχουν διευκολύνει την ανταλλαγή ορθών πρακτικών και την υλοποίηση κοινών έργων μεταξύ διαφόρων ευρωπαϊκών περιφερειών.

3.3.6. **Συμμετοχή των ενδιαφερόμενων μερών:** ενίσχυση της συμμετοχής των κοινωνικών και οικονομικών εταίρων, συμπεριλαμβανομένων των πολιτών, των επιχειρήσεων, των ΜΚΟ και των πανεπιστημιακών ιδρυμάτων στη διαδικασία λήψης αποφάσεων και στον χωροταξικό σχεδιασμό. Η ενισχυμένη συμμετοχή έχει αυξήσει τη διαφάνεια και την αποδοχή των τοπικών πολιτικών.

4. Οι μελλοντικές προοπτικές της Εδαφικής Ατζέντας 2030: η πορεία που πρέπει να ακολουθήσουμε

4.1. Το μέλλον της ΕΑ2030 είναι άρρηκτα συνδεδεμένο με τα μεταβατικά στάδια που χαρακτηρίζουν τις διαδικασίες ανάπτυξης και συνοχής των ευρωπαϊκών περιφερειών. Στο πλαίσιο αυτών των διαδικασιών, πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στις δημογραφικές μεταβολές.

4.1.1. Όσον αφορά τις δημογραφικές μεταβολές, θα πρέπει να υποστηριχθούν πρωτοβουλίες και στρατηγικές δραστηριότητες, οι οποίες θα επιτρέψουν σε όλες τις ευρωπαϊκές περιφέρειες να προσαρμοστούν —με βιώσιμο τρόπο και χωρίς να αποκλειστεί κανένας— στις συνέπειες που θα εκδηλωθούν σε βραχυπρόθεσμο και μεσοπρόθεσμο ορίζοντα. Πιο συγκεκριμένα:

— ενίσχυση των κοινωνικών υποδομών: βελτίωση της πρόσβασης σε υπηρεσίες υγείας και κοινωνικής φροντίδας, ιδίως στις αγροτικές και απομακρυσμένες περιοχές·

— προώθηση της κοινωνικής ένταξης: πρωτοβουλίες για την καλύτερη ένταξη των μεταναστών και την υποστήριξη των κοινοτήτων που εμφανίζουν πληθυσμιακή συρρίκνωση·

— ανάπτυξη της τοπικής οικονομίας με γνώμονα την οικονομία της τρίτης ηλικίας: δημιουργία ευκαιριών απασχόλησης και κατάρτισης για τους νέους και τις γυναίκες μέσω της προώθησης της ψηφιοποίησης και της καινοτομίας.

4.2. Η ΕΑ2030 θα πρέπει να ενισχύσει την ολοκληρωμένη της προσέγγιση ώστε να δώσει ώθηση στην ισορροπημένη και βιώσιμη εδαφική ανάπτυξη εντός της ΕΕ, αναδεικνύοντας μια σφαιρική οπτική, η οποία θα λαμβάνει υπόψη τις αλληλεπιδράσεις μεταξύ των διαφόρων τομεακών πολιτικών και βαθμών δημόσιας διοίκησης:

4.2.1. **Εδαφική συνοχή:** υποστήριξη της ισορροπημένης κατανομής των πόρων και των ευκαιριών μεταξύ των διαφόρων ευρωπαϊκών περιφερειών και μείωση των ανισοτήτων μεταξύ των περιοχών. Ενίσχυση των μέτρων που έχουν σκοπό να εξασφαλίσουν την πρόσβαση όλων των περιφερειών —συμπεριλαμβανομένων των λιγότερο ανεπτυγμένων— σε ευκαιρίες οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης.

4.2.2. **Πολυεπίπεδη διακυβέρνηση:** ώθηση στη στενή συνεργασία μεταξύ τοπικών, περιφερειακών, εθνικών και ευρωπαϊκών βαθμών διοίκησης για να εξασφαλιστεί συνοχή των πολιτικών και των παρεμβάσεων.

4.2.3. **Ολοκλήρωση των τομεακών πολιτικών:** συντονισμός και αλληλοστήριξη των πολιτικών για την περιφερειακή ανάπτυξη, τις μεταφορές, το περιβάλλον, την ενέργεια, τη γεωργία κ.λπ., ενθάρρυνση της χρήσης των μέσων ολοκληρωμένης εδαφικής ανάπτυξης, όπως οι ολοκληρωμένες εδαφικές επενδύσεις και η τοπική ανάπτυξη με πρωτοβουλία των τοπικών κοινοτήτων, τα οποία μπορούν να αξιοποιήσουν από κοινού τις οικονομικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές πτυχές ανάλογα με τις εκάστοτε τοπικές συνθήκες.

4.2.4. **Βιωσιμότητα και ανθεκτικότητα:** προτεραιότητα σε πρακτικές που μειώνουν τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις και ενθαρρύνουν τη βιωσιμότητα σε μακροπρόθεσμο ορίζοντα, υποστήριξη των μέτρων που έχουν στόχο να ενισχύσουν την ανθεκτικότητα στην κλιματική αλλαγή σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο και, παράλληλα, βελτίωση της ικανότητας προσαρμογής των κοινοτήτων και των υποδομών.

4.2.5. **Τοπική ανταγωνιστικότητα:** ενθάρρυνση της καινοτομίας, της έρευνας και της ανάπτυξης για να βελτιωθεί η ανταγωνιστικότητα των ευρωπαϊκών περιφερειών, και υποστήριξη της ανάπτυξης των τοπικών οικονομιών μέσω πολιτικών που δίνουν ώθηση στην επιχειρηματικότητα, τον ψηφιακό μετασχηματισμό, την πρόσβαση στις παγκόσμιες αγορές και την προσαρμογή των δεξιοτήτων των εργαζομένων.

4.2.6. **Προσβασιμότητα και συνδεσιμότητα:** βελτίωση των υποδομών μεταφορών για να βελτιωθεί η συνδεσιμότητα μεταξύ των περιφερειών, αλλά και η συνδεσιμότητά τους με τον υπόλοιπο κόσμο, και μείωση του ψηφιακού χάσματος ώστε να αυξηθεί η συμμετοχή όλων των περιοχών και των τοπικών κοινοτήτων στις ευκαιρίες που προσφέρει η ψηφιακή οικονομία, με ιδιαίτερη έμφαση στις γεωγραφικά μειονεκτούσες περιοχές.

4.2.7. **Ποιότητα ζωής και ευεξία:** πρόσβαση όλων των περιφερειών σε υψηλής ποιότητας βασικές δημόσιες υπηρεσίες, όπως η υγεία, η εκπαίδευση και οι κοινωνικές υπηρεσίες, και προαγωγή ασφαλών και υγιών συνθηκών διαβίωσης, με έμφαση στην ποιότητα του αέρα, των υδάτων, του εδάφους και των χώρων πρασίνου.

4.2.8. **Εποπτεία και αξιολόγηση:** χρήση ειδικών δεικτών για να παρακολουθείται η πρόοδος των τοπικών πολιτικών και αξιολόγηση του αντικτύπου των μέτρων, όχι μόνο μέσω της ποσοτικής ανάλυσης, αλλά και μέσω του καθορισμού δεικτών που μπορούν να μετρούν την ποιότητα των πρωτοβουλιών που αναλαμβάνονται.

4.3. Η συμπερίληψη της ΕΑ2030 στο Ευρωπαϊκό Εξάμηνο είναι ζωτικής σημασίας για την ισόρροπη ανάπτυξη των περιφερειών της ΕΕ. Η προσέγγιση αυτή εναρμονίζει τις τοπικές πολιτικές με τις οικονομικές στρατηγικές, εξασφαλίζοντας τη συντονισμένη απόκριση στα τοπικά προβλήματα και αυξάνοντας την προβολή των ζητημάτων συνοχής. Επιπλέον, συμβάλλει στη μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων και στην προώθηση της ανάπτυξης χωρίς αποκλεισμούς, μεγιστοποιώντας τον αντίκτυπο των δημόσιων πολιτικών.

4.3.1. Στρατηγικός συντονισμός: η ΕΟΚΕ υποστηρίζει ότι τα ζητήματα της συνοχής, της βιωσιμότητας και της ανθεκτικότητας των διαφόρων τοπικών εκφάνσεων της ΕΕ είναι αδύνατο να απαντηθούν χωριστά με τα συνήθη μέσα. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ συνιστά να συμπεριληφθεί η εδαφική ατζέντα στη διαδικασία του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές που υποστηρίζονται από το ευρωπαϊκό δίκτυο παρατήρησης για τη χωρική ανάπτυξη και συνοχή (ESPON).

4.4. Η ενίσχυση της προσέγγισης που βασίζεται στον πολίτη και η αύξηση της συμμετοχής της κοινωνίας των πολιτών στην ΕΑ2030 αποτελούν απαραίτητες προϋποθέσεις για την επίτευξη μιας πιο συμπεριληπτικής, δημοκρατικής και βιώσιμης εδαφικής ανάπτυξης. Είναι αναγκαίο να ενισχυθούν οι μηχανισμοί συμμετοχής που επιτρέπουν στις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και στους πολίτες να συμβάλλουν ενεργά στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων, από τον σχεδιασμό έως την εφαρμογή και την αξιολόγηση των τοπικών πολιτικών.

4.4.1. **Συμμετοχή των κοινωνικών και οικονομικών εταίρων:** ενθάρρυνση των διαδικασιών δημόσιας διαβούλευσης και των συμμετοχικών διαδικασιών για να αυξηθεί η συμμετοχή των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, των ιδρυμάτων και άλλων φιλανθρωπικών οργανώσεων, καθώς και των πολιτών στη διαδικασία λήψης αποφάσεων.

4.4.2. **Ενίσχυση του ρόλου της κοινότητας:** έχει θεμελιώδη σημασία να παρέχονται στις τοπικές και κοινωνικές κοινότητες τα μέσα και οι ικανότητες για να συμμετέχουν ενεργά και να επηρεάζουν τις αποφάσεις που αφορούν τον τόπο τους. Πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στη βελτίωση των γνώσεων και των ικανοτήτων των διοικητικών στελεχών και των υπαλλήλων των τοπικών αρχών στα μέσα και τις μεθοδολογίες που παρέχει η ΕΑ2030, προκειμένου, αφενός, να υποστηριχθεί η συμμετοχή και η πρόσβαση στις ευκαιρίες που προσφέρει η ΕΑ2030 και, αφετέρου, να προωθηθεί η συμπληρωματικότητα μεταξύ όλων των δημόσιων πόρων της ΕΕ για να υποστηριχθούν οι διαδικασίες εφαρμογής.

4.4.3. **Διαφάνεια και πρόσβαση στις πληροφορίες:** πρόσβαση σε χρήσιμα δεδομένα και πληροφορίες για την εδαφική ανάπτυξη και τις δημόσιες πολιτικές, διαφάνεια στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων και αναλυτική επεξήγηση του σκεπτικού των αποφάσεων στους πολίτες.

4.4.4. **Κοινωνική ένταξη και συμπερίληψη:** όλες οι κοινωνικές ομάδες, περιλαμβανομένων των μειονοτήτων και των ευάλωτων ομάδων, εκπροσωπούνται και εισακούονται στις τοπικές αποφάσεις. Επιπλέον, έχει ζωτική σημασία οι πολιτικές να προωθούν την ένταξη και την κοινωνική συνοχή, αντιμετωπίζοντας τις ανισότητες και τις διακρίσεις, προωθώντας και εφαρμόζοντας την οριζόντια προσέγγιση της αλληλεγγύης και της δικαιοσύνης μεταξύ των γενεών ([27]).

4.4.5. **Συνεργασία μεταξύ τομέων:** ενθάρρυνση της συνεργασίας μεταξύ των δημόσιων διοικητικών αρχών, των ιδιωτικών επιχειρήσεων και των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών για την υλοποίηση τοπικών έργων. Οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης είναι απαραίτητοι για τη μετουσίωση των στόχων της ΕΑ2030 σε συγκεκριμένες ενέργειες, μέσω του στρατηγικού σχεδιασμού, της διαχείρισης των πόρων, της διαπεριφερειακής συνεργασίας και της συμμετοχής των κοινοτήτων.

4.4.6. **Συμμετοχική παρακολούθηση και αξιολόγηση:** συμμετοχή των εκπροσώπων της κοινωνίας των πολιτών στις διαδικασίες παρακολούθησης και αξιολόγησης των έργων και των τοπικών πολιτικών.

([27]) Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής — Προαγωγή της ευρωπαϊκής αλληλεγγύης μεταξύ των γενεών ΕΕ C, C/2024/6869, 28.11.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/6869/oj.

4.4.7. **Δημοκρατική διακυβέρνηση:** ώθηση σε μια πιο δημοκρατική, συμπεριληπτική και υπεύθυνη διακυβέρνηση, στο πλαίσιο της οποίας οι εκπρόσωποι της κοινωνίας των πολιτών και οι πολίτες δεν είναι μόνο αποδέκτες των πολιτικών αλλά συντελεστές που διαμορφώνουν ενεργά το μέλλον των περιοχών τους.

Βρυξέλλες, 5 Δεκεμβρίου 2024.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Oliver RÖPKE